C/2024/6882

28.11.2024.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums

Amazones baseina atmežošana: ietekme uz klimata pārmaiņām un globālo vidi; sekas uzņēmumiem, darba ņēmējiem un iedzīvotājiem

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2024/6882)

Ziņotāji: **Josep PUXEU, Carlos SILVA, John COMER**

Padomnieki	Mercedes BLAZQUEZ GARCIA-IBARROLA (ziņotāja padomniece, II grupa) Emmanuella DOUSSIS (ziņotāja padomniece, III grupa) Marta SCARPATO (padomniece, II grupa)
Pilnsapulces lēmums	18.1.2024.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ārējo attiecību specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	17.7.2024.
Pieņemts plenārsesijā	19.9.2024.
Plenārsesija Nr.	590
Balsojuma rezultāts (par / pret / atturas)	130/0/1

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Saistība starp Amazones lietus mežu izciršanu un klimata pārmaiņām ir jautājums, kas ir EESK uzmanības lokā. EESK uzskata, ka ir jāizpēta šīs atmežošanas cēloņi, lai izstrādātu efektīvu klimata pārmaiņu mazināšanas politiku, vienlaikus ievērojot taisnīgas pārkārtošanās prasības un vietējo kopienu cilvēktiesības, sociālās un vidiskās tiesības. Amazones lietus meža aizsardzības risinājumu pamatā jābūt atbalstam mazajiem lauksaimniekiem un pirmiedzīvotāju kopienām, un vienlaikus ir jāveicina ilgtspējīga attīstība un tirdzniecība.

1.2. Šā atzinuma mērķis ir sniegt pārskatu par EESK viedokli attiecībā uz atmežošanu un tās būtisko ietekmi uz klimata pārmaiņām, biodaudzveidību un vidi gan pasaulē, gan vietējās kopienās, tostarp lauksaimnieku, uzņēmumu un īpaši pirmiedzīvotāju vidū.

1.3. Atmežošanas novēršanas pasākumiem ir jāattiecas uz visām galvenajām mežu apdraudošajām precēm. Tiem jāietver rīcība gan piedāvājuma, gan pieprasījuma pusē, reglamentējot gan tirdzniecību, gan ražošanu. Turklāt par tiem būs jāvienojas partnerībā, un, lai tā būtu efektīva, tai jābūt plurālistiskai partnerībai, kurā iesaistīti gan attiecīgo preču ražotāji, gan patērētāji. Īstenošanai būs nepieciešamas saskaņotas uzraudzības, izsekojamības un pārredzamības sistēmas, lai ikviens varētu redzēt, kuras preces atbilst noteiktajiem standartiem un kuras nē.

1.4. Sadarbības stiprināšana ar Latīņamerikas valstīm Eiropas Savienībai ir svarīgs uzdevums ģeopolitiskā, vides un ģeoekonomiskā ziņā. Ir jāsadarbojas ar visām valstīm, kurām ir kopīga Amazones bioma, it īpaši ar Brazīliju. Ļoti apdraudētas ir arī citas bioloģiskās daudzveidības ziņā būtiskas biomas, piemēram, *Chaco*, *Cerrado* un *Pantanal*.

1.5. Līdzsvarota stratēģiskās partnerības līguma starp *Mercosur* un ES parakstīšana radītu stabilu sistēmu tirdzniecības veicināšanai, vienlaikus nodrošinot vides un nodarbinātības aspektus, tostarp cīņu pret atmežošanu. Līguma pamatā jābūt priekšnoteikumam, ka tirdzniecība nenotiek uz vides vai nodarbinātības apstākļu rēķina; tai ir jāveicina ilgtspējīga attīstība. Ar to jāsekmē dziļa integrācija starp abām pusēm, modernas un sarežģītas reģionālās vērtības ķēdes, zemākas tirdzniecības izmaksas un mazāk nenoteiktības.

1.6. EESK var sniegt atbalstu, ierosinot ieteikumus uzticības veicināšanai, nosakot jomas, kurās ES un Brazīlija var sadarboties, un nodrošinot sinerģijas ceļus. EESK var pildīt arī veicinošu lomu, attīstot jēgpilnu dialogu ar partneriem Latīņamerikas valstīs un radot pārliecību, ka pāreja uz ilgtspējīgu zemes izmantošanu var nozīmēt virzību uz lielāku labklājību.

1.7. Visbeidzot, EESK ir tilts starp Eiropas iestādēm un pilsonisko sabiedrību. Organizētai pilsoniskajai sabiedrībai, kas pārstāvēta EESK, ir būtiska ietekme uz to, kā ES sadarbojas ar Amazones reģiona valstīm, lai aizsargātu Amazones lietus mežu, vienlaikus veicinot ilgtspējīgu attīstību, tirdzniecību un atbalstu mazo lauksaimnieku un pirmiedzīvotāju kopienu tiesībām.

1.8. Nedrīkst ignorēt atmežošanas kritiski svarīgo ietekmi uz sabiedrību, vidi un uzņēmējdarbību. Brazīlijai, kur atrodas lielākā daļa Amazones rezervāta, ir izšķiroša nozīme cīņā pret atmežošanu, ar mērķi līdz 2030. gadam pilnībā izskaust nelikumīgu atmežošanu. Jaunā valdība ir apņēmīgi rīkojusies, lai vides jautājumu izvirzītu savas politiskās darba kārtības uzmanības centrā. *Belém do Pará* 2025. gadā notiks klimata samits (*COP30*).

1.9. EESK uzskata, ka pasākumi būtu jāveic, pilnībā ievērojot Latīņamerikas partneru suverenitāti, kā arī pārredzamību un kompensācijas principu, jo tropu mežu saglabāšana ir visu to valstu pienākums, kuras gūst labumu no meža platībām.

1.10. Pasākumiem šo mērķu sasniegšanai ir vajadzīga jauna ES un Latīņamerikas attiecību paradigma un tādi mehānismi, kas balstīti uz zinātnisko atziņu un zināšanu apmaiņu. EESK ir aicinājusi izveidot steidzamas reaģēšanas mehānismu, lai atbalstītu cilvēkus un pilsonisko sabiedrību, kas aizsargā mežus Eiropas Savienībā un ārpus tās, un veicinātu taisnīgu šo cilvēku pārkārtošanos uz ilgtspējīgākiem procesiem un praksi. Arvien lielāks skaits lauksaimnieku un sīkzemnieku sadarbojas ar vietējiem, Eiropas un starptautiskiem kolēģiem, lai dokumentētu atbildīgu praksi saskaņā ar sertifikācijas shēmām vai ainavu iniciatīvām.

1.11. EESK uzskata, ka lielākais ES klimata diplomātijas izaicinājums ir sadarboties ar partnervalstīm, lai palielinātu to centienus klimata jomā, vienlaikus atbalstot visneaizsargātākos iedzīvotājus. Klimata pārmaiņas jāuzskata gan par ekoloģisku, gan sociālu uzdevumu, kuram jāatrod tādi risinājumi, kas ļauj novērst vairākas problēmas, tostarp nabadzību un nevienlīdzību, pārtikas un ūdens trūkumu, biodaudzveidības samazināšanos un veselības krīzes.

1.12. EESK atzīst, ka ne visām valstīm ir pietiekamas finansiālās un tehnoloģiskās iespējas vai vajadzīgie līdzekļi spēju veidošanai, lai virzītos pa klimata pārmaiņu ceļu. Eiropas Savienībai ir jāvada publisko un privāto finanšu avotu mobilizācija, lai palīdzētu partnervalstīm pārvaldīt Eiropas zaļā kursa ietekmi ekonomiskā, zaļā un sociālā ziņā, veidojot taisnīgus pārkārtošanās plānus.

2. **Atzinuma mērķis**

2.1. Šā atzinuma mērķis ir sniegt vispārēju EESK skatījumu uz Amazones baseina atmežošanas problēmu un analizēt ietekmi uz klimata pārmaiņām, bioloģisko daudzveidību un vidi pasaulē, kā arī ietekmi uz lauksaimniecību, uzņēmumiem, darba ņēmējiem un vietējām kopienām. Atzinumā aplūkota arī Amazones baseina atmežošanas un klimata pārmaiņu politikas mijiedarbība ar ekonomikas un tirdzniecības plūsmām starp Eiropas Savienību un *Mercosur*. Atzinums galvenokārt ir adresēts nesen ievēlētajiem Eiropas Parlamenta deputātiem, jaunajai Eiropas Komisijai un Padomei.

2.2. EESK vēlas uzņemties institucionālu nostāju un paust organizētas ES pilsoniskās sabiedrības viedokli par Amazones lietus mežu – vietējo un pirmiedzīvotāju kopienu mājvietu – un tā izšķiroši svarīgo nozīmi biodaudzveidības aizsardzībā, klimata pārmaiņu mazināšanā un pielāgošanās procesos, pasaules pārtikas ražošanā un oglekļa dioksīda absorbēšanā un piesaistē. Mežu saglabāšana veicina lauksaimniecības ilgtspēju, kā arī augsnes un ūdens saglabāšanu. Atmežošanas apkarošanai saskaņā ar SDO Konvenciju Nr. 169 par pirmiedzīvotājiem un cilšu tautām neatkarīgās valstīs būtu jāatbilst 2015. gada Parīzes nolīgumā par klimata pārmaiņām un 2019. gada Eiropas zaļajā kursā noteiktajām taisnīgas pārkārtošanās prasībām, garantējot, ka pirmiedzīvotāju kopienas var attīstīties.

3. **Vispārīgas piezīmes**

3.1. Saskaņā ar *FAO* un *ECLAC* datiem pasaules mežu platība ir 4,06 miljardi hektāru (ha), kas aizņem 31 % no planētas sauszemes virsmas un ietver pusi no visām sugām. Vairāk nekā puse (54 %) atrodas tikai 5 valstīs: Krievijā, Brazīlijā (otrajā visvairāk apmežotajā valstī), Kanādā, ASV un Ķīnā. Brazīlijā ir 53,3 % Dienvidamerikas mežu (497 miljoni ha), taču pēdējos 30 gados tā ir zaudējusi 92,3 miljonus ha. (Otrajā vietā esošā Paragvaja ir zaudējusi 9,4 miljonus ha).

3.2. Laikposmā no 1990. līdz 2020. gadam mežu platība Latīņamerikā un Karību jūras reģionā pakāpeniski samazinājās no 53 % līdz 46 %, un tika zaudēti 138 miljoni hektāru, kas ir līdzvērtīgi pusei Argentīnas teritorijas. Atmežošana vien rada 11 % no siltumnīcefekta gāzu emisijām. Augsnes un tās minerālu aizsardzība ir nepieciešama lauksaimniecības un lopkopības darbībām, kā arī cilvēku izdzīvošanai. Atmežošana ietekmē klimata pārmaiņas, izraisot pārtuksnešošanos, augsnes eroziju, ugunsgrēkus, plūdus, sausumu un kukaiņu pārnēsātas slimības. Zinātniskie pētījumi brīdina, ka pašreizējā atmežošanas ātrumā Amazone līdz 2050. gadam varētu kļūt par savannu.

3.3. Lauksaimniecība ir atkarīga no biodaudzveidības; biodaudzveidība ir atkarīga no mežiem. Vairāk nekā 75 % pasaules pārtikas kultūru ir atkarīgas no dzīvnieku veiktas apputeksnēšanas. Rūpniecības nozares ir atkarīgas no ģenētiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumiem, kas ir būtiski ražošanai (zāles, tostarp antimikrobiālie līdzekļi). Vairāk nekā puse no IKP ir atkarīga no dabas, ieskaitot trīs ekonomikas nozares (būvniecību, lauksaimniecību, kā arī pārtiku un dzērienus).

3.4. Ir arvien vairāk pierādījumu par klimata pārmaiņu ietekmi uz pārtiku un uzturu. Eiropas Vides aģentūras veiktā visaptverošā analīzē ir dokumentēts, kā temperatūras izmaiņas, nokrišņi, ekstremāli laika apstākļi, kā arī kaitēkļu un slimību modeļu izmaiņas ietekmē lauksaimniecību un zivsaimniecību, vēl vairāk izplatot mājlopu infekcijas.

3.5. Amazone ar 7,4 miljoniem km^2 veido 4,9 % no pasaules kontinentālās teritorijas, kas ir aptuveni ES-27 lielumā, aptverot daļu no Bolīvijas, Brazīlijas, Kolumbijas, Ekvadoras, Gajānas, Peru, Surinamas un Venecuēlas. Amazones baseinā ir vislielākā tropu lietus mežu koncentrācija pasaulē (885 miljoni ha), no kuriem 60 % atrodas Brazīlijā. Brazīlija tiek uzskatīta par biodaudzveidības ziņā bagātāko ekosistēmu pasaulē. Tiek lēsts, ka 28 miljoni cilvēku dzīvo Amazones baseinā, ko par savu mājvietu dēvē vismaz 400 pirmiedzīvotāju tautu, kuras runā vairāk nekā 300 valodās.

3.6. Brazīlijas Nacionālā kosmosa pētniecības institūta (*INPE*) Juridiskā Amazones baseina meža atmežošanas satelītnovērošanas projekta (*PRODES*) ietvaros no 1988. līdz 2020. gadam uzņemtie satelītattēli skaidri parāda, ka mežus aizstāja mežsaimniecības plantācijas (274 % pieaugums no 1986. līdz 2019. gadam), lauksaimniecības (160 %) un mājlopu (ganību) darbības (samazinājums kopš 2000. gada). Būtisks Amazones baseina atmežošanas cēlonis ir arī naftas, gāzes un kritiski svarīgo izrakteņu ieguve. 2023. gadā tika zaudēti 9 064 km^2 meža (28,2 % samazinājums pēc piecu gadu pieauguma). Brazīlijas reģioni, kas visvairāk cieš no atmežošanas, ir *Pará*, *Amazonas* un *Mato Grosso*. Ļoti apdraudētas ir arī citas kritiski svarīgas biomas, piemēram, *Chaco*, *Pantanal* un *Cerrado* (kur atmežošana 2022. gadā ir palielinājusies par 25 % un 2023. gadā par 3 %).

3.7. Atmežošanai ir būtiska sociālā, ekonomiskā un vidiskā ietekme, un Brazīlijai parasti ir vadošā loma cīņā pret atmežošanu un klimata pārmaiņām. 2023. gada ANO Klimata pārmaiņu konferencē (*COP 28*) Dubaijā Brazīlijas valdības darba kārtības uzmanības centrā atkal tika izvirzīti vides jautājumi un tropu mežu aizsardzība.

3.8. Brazīlijas prezidents *Luiz Inácio Lula da Silva* un vides ministre *Marina Silva* apstiprināja, ka Brazīlija ir gatava cīnīties pret klimata pārmaiņām, pielāgojot savus mērķus un līdz 2030. gadam samazinot atmežošanu Amazones baseinā līdz nullei. Šis ir ļoti izdevīgs brīdis, jo *COP30*, kas notiks *Belém do Pará*, Brazīlijas Amazones baseina centrā, būs vēsturiska iespēja uzsākt diskusiju ar jaunievēlēto Eiropas Parlamentu.

3.9. *Luiz Inácio Lula da Silva* atkārtoti apstiprina savu apņemšanos līdz 2030. gadam nelikumīgu atmežošanu Brazīlijā pilnībā izskaust, izmantojot tādus mehānismus kā nesen izziņotā partnerība ar Amazones fondu un *Floresta+*, kas pašvaldībām izmaksās 730 miljonus BRL (aptuveni 132 miljonus EUR), lai cīnītos pret atmežošanu un mežu ugunsgrēkiem Amazones baseinā. Šis projekts ir daļa no Brazīlijas rīcības plāna atmežošanas novēršanai un kontrolei juridiskajā Amazones baseinā (*PPCDAm*), kas ar finansiālu atbalstu sasaistīsies ar pašvaldībām, kuras visvairāk veicina atmežošanu. 11,6 % Brazīlijas ir pirmiedzīvotāju zeme; pēdējā pusotra gada laikā ir norobežotas 10 pirmiedzīvotāju teritorijas. Iniciatīvas liecina par atjaunotu vēlmi mainīt stāvokli.

3.10. Brazīlijas 2023.–2027. gada rīcības plānos uzsvars likts uz koncesijā esošo federālo publisko mežu platības palielināšanu līdz 5 miljoniem hektāru līdz 2027. gadam, lielākiem cilvēkresursiem cīņā pret atmežošanu un mākslīgā intelekta izmantošanu attālinātai vides noziegumu izsekošanai. Galvenie rīcības pīlāri balstās uz ilgtspējīgām un ekonomiskām alternatīvām, vides kontroli un uzraudzību, teritoriālo un zemes izmantošanas plānošanu, kā arī likumdošanas un ekonomiskiem atmežošanas ierobežošanas pasākumiem, piemēram, oglekļa tirgu.

3.11. EESK atzinīgi vērtē šīs pozitīvās tendences un cer, ka pret atmežošanu vērstā politika spēs sasniegt pozitīvu rezultātu, pienācīgi ņemot vērā vajadzīgo pārredzamību, suverenitātes ievērošanu un kompensācijas Latīņamerikas partneriem abpusējās interesēs saglabāt Amazones reģionu. EESK arī uzskata, ka mežu saglabāšanu nevajadzētu uztvert kā ekonomiskās izaugsmes un nodrošinātības ar pārtiku pārtraukšanu. Galvenās grūtības slēpjas Amazones reģiona, kā arī pirmiedzīvotāju un vietējo kopienu pamattiesību aizsardzības saskaņošanā ar ekonomikas atdzīvināšanu, nabadzības samazināšanu un tādas taisnīgas pārkārtošanās panākšanu, kas nevienu neatstās novārtā.

3.12. Lietus meži nodrošina iztiku visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām. Tomēr plašākā mērogā tas joprojām ir tikai neliels resurss apakšreģiona valstu ekonomikai; tā ieguldījums ir mazāk nekā 2 % no NKP, izņemot Brazīliju, kur tas tiek lēsts 5 % apmērā. Tomēr neoficiālajā ekonomikā, it īpaši lauku apvidos un pamatiedzīvotāju apmetnēs, mežiem ir izšķiroša nozīme, jo tie ir galvenais iedzīvotāju iztikas avots, tostarp pārtikas, ūdens, mājokļa materiālu un citu meža produktu ieguves avots. Šajā biomā dzīvo un strādā aptuveni 28 miljoni cilvēku, un viņiem ir vajadzīgas stabilas, pienācīgas, kvalitatīvas un drošas darbvietas, lai nopelnītu iztiku, veicot darbības, kas rada pievienoto vērtību, sākot ar agroekoloģiju un beidzot ar jaunām saimnieciskajām darbībām, kas izriet no nākotnes medicīnas, kuras būtisks resurss ir meža saglabāšana. Ir jānodrošina un jāsaglabā taisnīgas cenas un stabila nodarbinātība viņu iztikas vajadzībām.

3.13. Tāpēc ir jāveido jaunas attiecības starp ES un Amazones reģiona valstīm, pamatojoties uz tehniskām un zinātniskām zināšanām, lai cīnītos pret nelikumīgu darbību blakusparādībām šajos mežos, piemēram, narkotiku tirdzniecību, mežizstrādi un nelikumīgu ieguves rūpniecību. Starptautiska finansiāla kompensācija var nodrošināt līdzekļus līdzdalīgai pētniecībai, augstākajai izglītībai, kas balstīta uz jaunām tehnoloģijām, un telpu atvēršanai dialogam starp ES lēmumu pieņēmējiem un vietējām grupām, kas cieš no šiem apstākļiem. Šajā ziņā labs sākums ir nesen atsāktais dialogs starp EESK un Brazīlijas Ilgtspējīgas ekonomiskās un sociālās attīstības padomi.

3.14. ES nesen uzsāktā *Amazonia+* programma sadarbībā ar Dienvidamerikas valstīm, kurām ir kopīga šī bioma, balstīsies uz reģionālām iniciatīvām, izmantojot mehānismu vietējo kopienu, tostarp pirmiedzīvotāju, iesaistīšanai mežu pārvaldībā un piegādes ķēžu zaļināšanā. Turklāt *Global Gateway* līdzekļu izmantošanu var veicināt kompensācijas mehānismos ar vietējām kopienām, lai nodrošinātu, ka mežu saglabāšana joprojām ir rentabla. Piemērs progresa un meža saglabāšanas apvienošanai ir *Tropical Forest Forever Fund*.

3.15. ES jau ilgu laiku ir veicinājusi atmežošanu, patērējot lielu daļu saistīto produktu. Pēc 2019. gada Eiropas zaļā kursa un ES Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam pieņemšanas ES ir veikusi turpmākus pasākumus. Saskaņā ar ES statistiku Eiropa ir viena no lielākajām to izejvielu importētājām, kas saistītas ar atmežošanu, tostarp importējot 50 % no pasaules kafijas un 60 % no kakao. Ietekmes novērtējuma pētījumos lēsts, ka šo produktu patēriņš Eiropas Savienībā vien līdz 2030. gadam palielinātu atmežošanu par aptuveni 248 000 hektāriem gadā. ES ir apņēmusies aizsargāt ekosistēmas, kontrolējot ar atmežošanu saistītos produktus uz savām robežām.

3.16. Šī darbība ietver Regulu par neatmežojošiem produktiem, kura attiecas uz tādu produktu laišanu ES tirgū un eksportu no ES, kas saistīti ar atmežošanu un meža degradāciju, proti, palmu eļļu, soju, kokmateriāliem, kakao, kafiju, liellopiem un kaučuku, taču šis saraksts nav galīgs. Regula izveido trīspakāpju sistēmu valstu vai to daļu novērtēšanai trīs riska kategorijās, paredz kontroles un uzraudzības mehānismu un deleģē kontroles pilnvaras dalībvalstu kompetentajām iestādēm. Patērētāju informēšanai un aizsardzībai vajadzētu būt šo politikas pasākumu būtiskai sastāvdaļai.

3.17. Vides ES tiesību aktu ietekme uz attiecīgajām vērtības ķēdēm var būt daudzveidīga un grūti prognozējama, jo tā ir atkarīga no vairākiem aspektiem: katras vērtības ķēdes gatavības, piekļuves tehnoloģijām vai finansējumam, katras valsts riska klasifikācijas, ražotāju un tirgotāju pieņemtajiem lēmumiem, cenu elastības, pieprasījuma no citiem ārpus ES esošiem tirgiem utt. Tirdzniecības plūsmas var tikt nopietni ietekmētas, un preču eksports var tikt novirzīts uz straujāk augošiem tirgiem. Mikrouzņēmumi un mazie uzņēmumi būs visneaizsargātākie, jo tiem būs grūtības nodrošināt izsekojamību, ievērot vides prasības un segt attiecīgās izmaksas.

3.18. ES un Mercosur nolīguma pamatā jābūt priekšnoteikumam, ka tirdzniecība nenotiek uz vides vai nodarbinātības apstākļu rēķina; tai jāveicina ilgtspējīga attīstība. EESK pieprasa, lai šis nolīgums garantētu stabilu regulējumu noteikumiem par tirdzniecības plūsmām, vides standartiem un darba ņēmēju tiesībām. Nolīguma ekonomiskais ieguvums ir jālīdzsvaro ar sociālo un vides dimensiju. Turklāt ar to jāveicina dziļa integrācija starp ES un Latīņameriku, mūsdienīgu un sarežģītu reģionālo vērtību ķēžu attīstība, zemākas tirdzniecības izmaksas un mazāk nenoteiktības. Ģeoekonomiskā ziņā ES būs pirmais lielais tirdzniecības partneris, kas formalizēs nolīgumu ar *Mercosur*: ne ASV, ne Ķīnai nav līdzīga tirdzniecības nolīguma, un nedrīkst aizmirst tā ģeopolitisko, ģeovidisko un ģeoekonomisko nozīmi.

3.19. Brazīlijai ir izšķiroši svarīga nozīme atmežošanas stāvokļa novērtēšanā, it īpaši Brazīlijas Amazones reģionā. Nolīguma ratifikācija var nodrošināt ilgtspējīgu attīstību un stabilu un uzticamu tiesisko regulējumu vides tiesību aktu īstenošanai, it īpaši attiecībā uz cīņu pret atmežošanu. Tajā pašā laikā tai būtu jāgarantē pilsoniskās sabiedrības likumīgo prasību izpilde un neaizsargāto dalībnieku cilvēktiesību, sociālo un darba tiesību nodrošināšana saskaņā ar mehānismiem, kas noteikti Starptautiskās Darba organizācijas pamatkonvencijās, it īpaši attiecībā uz pienācīgas kvalitātes nodarbinātību. Tās ir arī sadarbības iespējas zināšanu nodošanai, tehnoloģiskai sadarbībai un lielākai inovācijai Latīņamerikas un Eiropas uzņēmumiem.

4. **Īpašas piezīmes**

4.1. EESK jau ir paudusi bažas par Eiropas zaļā kursa un it īpaši ES politikas īstenošanas ekonomisko un sociālo ietekmi uz atmežošanu. Tajā pašā laikā nabadzības mazināšana, vairāk un plašākas iespējas piekļūt apmierinošiem un cieņpilniem dzīves apstākļiem, tostarp kvalitatīvām darbavietām, kā arī ieguldījumi lauku apvidu attīstībā, tieši ietekmēs atmežošanu. EESK ir arī atzinusi, ka, samazinot atmežošanu, ir jāņem vērā meža kultūras nozīme, īpaši lauku un mežu kopienās.

4.2. Atzinumā par tematu "Līdz minimumam samazināt atmežošanas un meža degradācijas risku, kas saistīts ar ES tirgū laistiem izstrādājumiem" EESK uzsvēra, cik būtiska ir sadarbība ar ražotājvalstīm, lai atbalstītu Eiropas Savienību atmežošanas pamatcēloņu novēršanā.

4.3. EESK ir aicinājusi izveidot steidzamās reaģēšanas mehānismu, lai atbalstītu cilvēkus un pilsonisko sabiedrību, kas aizsargā mežus Eiropas Savienībā un ārpus tās. Lielākā daļa lauksaimnieku un sīkzemnieku neiesaistās nelikumīgā praksē vai atmežošanā. Arvien lielāks skaits lauksaimnieku un sīkzemnieku sadarbojas ar vietējiem, Eiropas un starptautiskiem kolēģiem, lai dokumentētu atbildīgu praksi saskaņā ar sertifikācijas shēmām vai ainavu iniciatīvām. Eiropas Savienībai ir jāsadarbojas ar ražotājvalstīm, lai atbalstītu šo cilvēku taisnīgu pārkārtošanos uz ilgtspējīgākiem procesiem un praksi. Eiropas Komisijai steidzami jāizstrādā skaidras pamatnostādnes, lai risinātu problēmas, ko Eiropas Savienībā rada anomālijas Atmežošanas regulas īstenošanā.

4.4. Turklāt atzinumā par Eiropas Savienības klimata diplomātiju EESK norādīja, ka lielākais ES klimata diplomātijas izaicinājums ir sadarboties ar partnervalstīm, lai paplašinātu to klimata mērķus, vienlaikus atbalstot visneaizsargātākos. EESK arī apstiprināja, ka tā atbalsta visaptverošu pieeju. Komiteja uzskata klimata pārmaiņas ne tikai par vides problēmu, kurai nepieciešami tehniski vai uzvedības risinājumi, bet arī par sociālu problēmu, kuras risinājumi ietver arī ekonomiskās, politiskās, kultūras un institucionālās pārmaiņas. Dažiem no šiem risinājumiem ir potenciāls pārveidot sabiedrību tādā veidā, lai risinātu vairākas problēmas, kas saistītas ar klimata pārmaiņām un noturības veidošanu, tostarp novērstu nabadzību un nevienlīdzību, pārtikas un ūdens trūkumu, biodaudzveidības zudumu un veselības aprūpes krīzes. Vienlaikus šo problēmu risinājumi var veicināt klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām. Tādēļ klimata diplomātijai vajadzētu būt visaptverošas stratēģijas neatņemamai sastāvdaļai atbilstīgi ES saistībām sasniegt ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus.

4.5. Ne visām valstīm ir pietiekamas finansiālās un tehnoloģiskās iespējas vai nepieciešamie līdzekļi spēju veidošanai, lai virzītos pa klimata pārmaiņu ceļu. Lai uzlabotu spējas un prasmes, EESK atbalsta nolīgumus starp universitātēm, kas cita starpā veicina tīras tehnoloģijas un tādu karjeru veidošanu, kas saistītas ar mežu veselīgu izmantošanu. Eiropas Savienībai būtu jāvirza un jāattīsta infrastruktūras, finanšu un pārvaldības ceļi, mobilizējot publiskos un privātos finanšu avotus, lai palīdzētu partnervalstīm pārvaldīt Eiropas zaļā kursa ietekmi, veicinātu to ekonomikas diversifikāciju, izstrādātu taisnīgas pārkārtošanās plānus un atbalstītu pielāgošanās un riska pārvaldības projektus un tādējādi novērstu vai samazinātu klimata nestabilitātes riskus.

4.6. Pavisam nesen ES ir uzsākusi iniciatīvu *Global Gateway*, kas 2021.–2027. gadā nodrošinās investīcijas 300 miljardu EUR apmērā. *Global Gateway* risina galvenās globālās problēmas, izmantojot reģionālo un divpusējo sadarbību. Prioritārās partnerības ar Latīņameriku un it īpaši Brazīliju ir vērstas uz klimata pārmaiņu apkarošanu, enerģētikas un digitālās pārkārtošanās veicināšanu un mežu aizsardzību. Latīņamerikai ir otrs lielākais *Global Gateway* budžets, un ir svarīgi zināt, kāda procentuālā daļa tiks piešķirta projektiem, kas saistīti ar pilsonisko sabiedrību un ir paredzēti tai. Divpusējie sadarbības projekti (*Amazonia+, European Horizon, EUROsociAL+, EUROCLIMA +, Green Al Invest* utt.) palīdzēs novērst nevienlīdzību un panākt taisnīgu pāreju uz ilgtspējīgākiem ceļiem.

4.7. ES ir apņēmusies mazināt neseno vides noteikumu īstenošanas sekas, izmantojot reģionālo sadarbību. Šajā nolūkā ES ir ieviesusi Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu "Eiropa pasaulē" 2021.–2027. gadam. Minētā instrumenta kopējais budžets ir 79 miljardi EUR, un tam ir vairāki rīki, kas ļauj Eiropas Savienībai izmantot savus ieguldījumus, piemēram, Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai plus (EFIA+).

Briselē, 2024. gada 19. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Oliver RÖPKE